

Grunder för fristående examen

YRKESEXAMEN I IDROTT
2006

Grunder för fristående examen

YRKESEXAMEN I IDROTT
2006

© Utbildningsstyrelsen 2007

Edita Prima Oy

Helsingfors 2007

ISBN 978-952-13-3278-4 (häft.)

ISBN 978-952-13-3279-1 (pdf)

DNR

39/011/2006

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **25.9.2006**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.12.2006 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr **12/011/2004**

Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN I IDROTT

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för yrkesexamen i idrott.
Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.12.2006 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller
för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med
beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande
utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte
lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS

Kirsi Lindroos

Överinspektör

PERTTI PITKÄNEN

Pertti Pitkänen

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina.....	7
3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna.....	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen i idrott	8
1 § Examensdelarna	8

Kapitel 3

Yrkesskicklighet som krävs i yrkesexamen i idrott och grunderna för bedömningen.....	9
--	---

Inriktningsområdet motion och idrott för vuxna

1 § Ingående kännedom om verksamhetsmiljön.....	9
a) Krav på yrkesskicklighet	9
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	9
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	11
2 § Hälsöfrämjande motion och idrott	11
a) Krav på yrkesskicklighet	11
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	11
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	14
3 § Instruktion i motion och idrott för vuxna	14
a) Krav på yrkesskicklighet	14
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	14
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	17
4 § Företagsamhet	17
a) Krav på yrkesskicklighet	17
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	17
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	18

Inriktningsområdet motion och idrott för barn

5 § Ingående kännedom om verksamhetsmiljön.....	19
a) Krav på yrkesskicklighet	19
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	19
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	20
6 § Hälsöfrämjande motion och idrott	21
a) Krav på yrkesskicklighet	21
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	21
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	23
7 § Instruktion i motion och idrott för barn	23
a) Krav på yrkesskicklighet	23
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	23
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	27
8 § Företagsamhet	28
a) Krav på yrkesskicklighet	28
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	28
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	29

Inriktningsområdet idrotts- och programtjänster

9 §	Ingående kännedom om verksamhetsmiljön.....	29
a)	Krav på yrkesskicklighet	29
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	29
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	31
10 §	Hälsofrämjande motion och idrott.....	31
a)	Krav på yrkesskicklighet	31
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	31
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	33
11 §	Idrottsinstruktion	33
a)	Krav på yrkesskicklighet	33
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	33
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	35
12 §	Företagsamhet.....	35
a)	Krav på yrkesskicklighet	35
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	35
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	36
13 §	Produktion av idrotts- och programtjänster.....	37
a)	Krav på yrkesskicklighet	37
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	37
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	38

Inriktningsområdet föreningsverksamhet

14 §	Ingående kännedom om verksamhetsmiljön.....	39
a)	Krav på yrkesskicklighet	39
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	39
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	40
15 §	Hälsofrämjande inom föreningsverksamhet.....	41
a)	Krav på yrkesskicklighet	41
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	41
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	42
16 §	Handledning och instruktion i motion och idrott samt träning inom föreningsverksamhet	42
a)	Krav på yrkesskicklighet	42
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	42
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	44
17 §	Företagsamhet.....	44
a)	Krav på yrkesskicklighet	44
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	44
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	45
18 §	Ingående kännedom om föreningsverksamhet.....	46
a)	Krav på yrkesskicklighet	46
b)	Mål och kriterier för bedömningen.....	46
c)	Sätten att påvisa yrkesskicklighet	47

Bilaga

Värdegrund för yrkesexamen i idrott och beskrivning av arbetet

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i undervisningsarrangemangen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på

yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självvärdering och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskaandet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han eller hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN I IDROTT

1 § Examensdelarna

Yrkesexamen i idrott utgörs av alla examensdelar inom ett inriktningsområde.

Både inriktningsområdet motion och idrott för vuxna och motion och idrott för barn har fyra obligatoriska examensdelar. Inriktningsområdena idrotts- och programtjänster och föreningsverksamhet har fem obligatoriska examensdelar. Examen är avklarad då alla examensdelar inom ett inriktningsområde har avlagts med godkänt betyg.

Inriktningsområdena och examensdelarna är:

INRIKTNINGSOMRÅDET MOTION OCH IDROTT FÖR VUXNA

- Ingående kännedom om verksamhetsmiljön
- Hälsofrämjande motion och idrott
- Instruktion i motion och idrott för vuxna
- Företagsamhet

INRIKTNINGSOMRÅDET MOTION OCH IDROTT FÖR BARN

- Ingående kännedom om verksamhetsmiljön
- Hälsofrämjande motion och idrott
- Instruktion i motion och idrott för barn
- Företagsamhet

INRIKTNINGSOMRÅDET IDROTTS- OCH PROGRAMTJÄNSTER

Ingående kännedom om verksamhetsmiljön
Hälsofrämjande motion och idrott
Idrottsinstruktion
Företagsamhet
Produktion av idrotts- och programtjänster

INRIKTNINGSOMRÅDET FÖRENINGSVERKSAMHET

Ingående kännedom om verksamhetsmiljön
Hälsofrämjande inom föreningsverksamhet
Handledning och instruktion i motion och idrott samt träning inom föreningsverksamhet
Företagsamhet
Ingående kännedom om föreningsverksamhet

Kapitel 3

YRKESKICKLIGHET SOM KRÄVS I YRKESEXAMEN I IDROTT OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

INRIKTNINGSOMRÅDET MOTION OCH IDROTT FÖR VUXNA

1 § Ingående kännedom om verksamhetsmiljön

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden känner till och kan motivera idrottens samhälleliga betydelse.	Examinanden - känner i huvuddrag till de viktigaste bestämmelserna som gäller idrott (idrottslagen, kommunallagen, folkhälsolagen, arbetarskyddslagen, föreningslagen) och kan beakta dem i sitt arbete - känner i huvuddrag till idrottens samhälleliga betydelse, administrativa struktur (staten, kommunerna och organisationerna) samt beslutsfattandet och finansieringssystemen.
Examinanden känner till förutsättningarna för en idrottsrelaterad infrastruktur och en god idrottsmiljö.	Examinanden - känner till de kommunala myndigheternas roll vid planering och byggande av idrottsmiljön - kan lägga fram förslag och deltar även på annat sätt i planeringsprocessen

	• kan tillämpa kunskap om vuxenidrott vid planeringen av en lättillgänglig, trygg, trivsamt och fysiskt aktiverande verksamhetsmiljö • känner till och kan på ett mångsidigt sätt använda motions- och idrottsmiljön, näridrottsplatser och idrottsanläggningar inom sitt eget verksamhetsområde • beaktar kraven på hållbar utveckling.
Examinanden har tillräcklig skriftlig och muntlig framställningsförmåga.	Examinanden • presenterar på ett övertygande sätt sin sak i olika arbetsrelaterade situationer på sitt eget modersmål • kan på sitt modersmål skriva sådana faktatexter som arbetet förutsätter • kan kommunicera på det sätt som arbetet kräver på åtminstone ett främmande språk.
Examinanden är förtrogen med säkerhetskraven på idrottsanläggningar och försäkringspraxis för organiserad idrott.	Examinanden • samarbetar med skötarna av olika idrottsanläggningar • behärskar första hjälpen på FRK:s nivå Fhj 1 • förstår ledarens ansvar och iakttar försäkringspraxis för organiserad idrott • har kännedom om Konsumentverkets anvisningar om programtjänsters säkerhet i den omfattning som verksamheten kräver och kan utarbeta en säkerhetsplan för en idrottsplats eller ett idrottsevenemang.
Examinanden kan inom sitt eget verksamhetsområde samarbeta med lokala intressegrupper och servicenätverk inom idrotten.	Examinanden • idkar yrkesövergripande samarbete med organisationer av följande typ: – motions- och idrottsorganisationer samt övriga medborgarorganisationer – kommunala sektorer och verksamhetsområden (idrotts- och fritidssektorn, social- och hälsovårdssektorn, ungdomssektorn, bildningssektorn, tekniska sektorn) – medborgar- och arbetarinstitut samt församlingar – privata serviceproducenter.

Examinanden har de datatekniska färdigheter som arbetet kräver.	Examinanden • kan använda dator, e-post och andra elektroniska medier på det sätt som arbetet kräver.
Examinanden behärskar grunderna för projekthantering.	Examinanden • kan göra upp en projektplan • kan leda ett projekt • kan utvärdera ett projekt och dess resultat.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensdelen Ingående kännedom om verksamhetsmiljön bedöms i autentiska arbets-situationer. Utöver praktiska arbetsuppgifter bygger bedömningen på skriftlig planering och muntliga motiveringar. Yrkesproven kan kompletteras med skriftliga utredningar och samtal. Yrkesprovet kan t.ex. bestå av att examinanden genomför ett större arbetsrelaterat projekt.

Utöver en arbetstagar- och en lärarrepresentant skall en person som arbetar i förmans-ställning eller i ledande uppgifter inom idrottsbranschen anlitas när yrkesproven bedöms. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

2 § Hälsofrämjande motion och idrott

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan i samråd med kunden med tillförlitliga metoder skaffa information om vilket behov av motion och idrott kunden och kundgruppen har.	Examinanden • kan kartlägga kundens fysiska aktivitet med ändamålsenliga metoder • identifierar omständigheter som främjar motion (t.ex. hur kunden fördelar sin tid mellan familj, arbete och fritidsintressen, kundens intressen, redskap och tillgängliga motions- och idrottstjänster) • kan reda ut och anteckna en kunds hälsorelaterade begränsningar • kan redogöra för säkerhetsaspekterna för olika idrottsgrenar, omständigheter, idrottens svårighetsgrad och redskap • kan vid behov hänvisa kunden till andra sakkunniga.
Examinanden kan göra upp en plan för hälsofrämjande motion och idrott.	Examinanden • preciserar de idrottsrelaterade hälsomålen för kunden eller kundgruppen • förklarar sambanden mellan idrott, hälso-relaterad kondition och hälsa för kunden

	• kartlägger individuella mål för kundens hälsa, hälsorelaterade kondition och fysiska aktivitet • känner till hälsofrämjande idrottsrekommendationer och följer dem • känner till den hälsorelaterade konditionens delområden: uthållighet, stöd- och rörelseorganens kondition, motorisk kondition, ämnesomsättning och kropps-konstitution • har grundkunskaper i näringslära och kan vid behov fungera som kostrådgivare • beaktar de individuella hälsomålen vid uppgörandet av ett idrottsprogram • samordnar organiserad och självständig fysisk aktivitet • tar hänsyn till kundens fysiska och psykiska säkerhet • ser till att miljön och utrustningen är lämplig och att den är säker och hygienisk.
Examinanden kan ta hänsyn till kraven på hälsofrämjande idrott vid instruktion och handledning.	Examinanden • kan förbereda en grupp, informera om idrottens risker, ge anvisningar för uppvärmning och vid behov råda kunden att avbryta träningen • ser till att instruktionen är tillräcklig och kan motivera en sådan mängd och ett sådant slag av idrott som är lämplig med hänsyn till kundernas hälsa, kunskaper, lokalerna och målen för idrotten.
Examinanden kan följa upp och utvärdera idrottens hälsoeffekter.	Examinanden • kan bedöma hur idrottens hälsoeffekter kan uppnås på olika sätt och redogöra för dessa för kunden • identifierar hinder för och nackdelar med idrott • hjälper kunden att genomföra sin plan och kan anpassa planen när kundens behov förändras • kan bedöma förändringar i den hälsorelaterade konditionen.
Examinanden kan utvärdera och utveckla sin yrkesskicklighet.	Examinanden • kan beskriva vilka värderingar och vilken människosyn som styr den egna verksamheten

	• behandlar kunden med respekt och ansvar och beaktar kundens kulturella och individuella bakgrund • kan utvärdera sin egen verksamhet som ledare och identifierar sina egna utvecklingsbehov • följer utvecklingen inom den egna branschen och kan utnyttja nätverket av sakkunniga inom branschen.
Examinanden kan redogöra för träningens fysiska effekter och för idrottens psykiska och sociala betydelse.	Examinanden • förstår motionens fysiologiska effekter (t.ex. på andningsorganen och blodomloppet samt stöd- och rörelseorganen) • förstår idrottens psykiska betydelse • förstår idrottens sociala betydelse.
Examinanden kan stödja den idrott som kunden utövar självständigt.	Examinanden • kan agera så att motion och idrott blir en del av vardagen för den arbetsföra och den äldre befolkningen • strävar efter att motarbeta sådana attityder som utgör hinder för daglig motion och idrott bland arbetsföra och äldre personer.
Examinanden är förtrogen med grunderna för motion och idrott för personer i arbetsför ålder.	Examinanden • känner till delområdena av arbetshälsa och arbetsförmåga • känner till de grundläggande principerna för sådan verksamhet som upprätthåller arbetsförmågan, lagstiftningen inom branschen och det praktiska genomförandet • förstår vikten av idrott som en del av sådan verksamhet som upprätthåller arbetsförmågan (arbetstagare, arbetslösa) • kan tillämpa ergonomiska grundprinciper för motion på arbetsplatser • förstår vikten av samarbete med arbetstagaren, arbetsgemenskapen, arbetsplatsen och företagshälsovården.
Examinanden kan planera, genomföra och bedöma motion som uppehåller arbetsförmågan utgående från arbetet och kunden.	Examinanden • kan använda vissa bedömningsmetoder för olika delområden av arbetsförmågan • känner till grunderna för bedömningen av arbetets belastning • kan planera och instruera pausgymnastik,

	avslappning, arbetsplatsmotion, motion under arbetsresan och sådan motion på fritiden som stöder arbetsförmågan • kan använda metoder för gruppindelning i motion på arbetsplatser.
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensdelen Hälsofrämjande motion bedöms i autentiska arbetssituationer. Utöver praktiska arbetsuppgifter bygger bedömningen på skriftlig planering och muntliga motiveringar. Yrkesproven kan kompletteras med skriftliga utredningar och samtal. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

3 § Instruktion i motion och idrott för vuxna

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden har kännedom om grunderna för vuxenidrott och kan planera motions- och idrottsinstruktion utgående från kundens behov.	Examinanden • känner till den vuxna befolkningens motions- och idrottsvanor • förstår att idrotts- och hälsofostran är en del av främjandet av välbefinnandet som helhet • kan genom intervjuer, observationer eller mätningar ta reda på vilka idrottsvanor och -motiv samt färdigheter den som skall instrueras har • beaktar i samspelet med den som skall instrueras dennes kulturella och individuella bakgrund • beaktar individens och gruppens behov vid planering av idrottsprogram • skapar en öppen och sporrande atmosfär och har ett positivt samspel med dem som skall instrueras • hjälper och handleder dem som skall instrueras att välja en mångsidig idrottsgren och idrottsmiljö • kan stödja och handleda kunden i att upprätthålla och främja sin fysiska aktivitet som en del av funktionsförmågan • gör upp en skriftlig plan för ett enskilt motions- eller idrottstillfälle och för en längre tidsperiod.

Examinanden tar ansvar för sitt arbete som idrottsinstruktör.	Examinanden • beaktar och respekterar olikheterna mellan individer och grupper samt deras integritet när han eller hon planerar, genomför, bedömer eller utvecklar idrott och motion • kan stöda individens och gruppens självkänsla med hjälp av motion och idrott och kan beakta detta när aktiviteterna planeras, genomförs, bedöms och utvecklas • föregår med gott exempel i instruktions-situationer • iakttar de anvisningar och bestämmelser om tystnadsplikt samt de yrkesetiska principer som arbetet kräver • identifierar sitt eget yrkesmässiga kunnande och handlar inom ramen för det • identifierar sina värderingar och deras betydelse i den egna verksamheten.
Examinanden kan ge trygga, ändamåls- enliga och mångsidiga instruktioner i grundläggande konditionsträning och prestationstekniker.	Examinanden • känner till och kan använda olika instruk-tionsmetoder på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt • behärskar verbal och icke-verbal kommu-nikation vid instruktionstillfällena • kan ge individen och gruppen respons på ett ändamålsenligt sätt och med olika metoder • kan differentiera motionsformerna med hänsyn till individens och gruppens behov.
Examinanden känner till de allmänna principerna för inläring och under-visning.	Examinanden • kan motivera den valda instruktionsmeto-den ur inlärnings- och undervisningssyn-vinkel och tillämpa den i olika instruk-tionssituationer • kan stöda livslångt lärande genom att an-vända mångsidiga undervisningsmetoder som lämpar sig för vuxna och differentiera uppgifterna enligt färdighetsnivå • kan i instruktionssituationer handla resul-tatrikt med hänsyn till de uppställda målen.
Examinanden har tillräcklig förmåga att växelverka.	Examinanden • lyssnar på dem som skall instrueras och beaktar deras behov och önskemål

	• kan instruera på ett sporrande, objektivt och rättvist sätt.
Examinanden utvecklar sin egen yrkesskicklighet i samband med motions- och idrottsinstruktionen.	Examinanden • kan samla in, ta emot och utnyttja respons i sitt arbete • kan analysera sitt eget arbete • kan skaffa mer information om idrottsinstruktion och utnyttja den i sitt arbete.
Examinanden kan planera, genomföra och bedöma anpassad idrott utgående från kunden.	Examinanden • har grundläggande kunskaper om förändringar i hälsa och funktionsförmåga bl.a. i samband med sjukdom, skada, nedsatt funktionsförmåga och kondition • känner till de vanligaste sjukdomarna och vilka förändringar de orsakar i rörelse- och funktionsförmågan • kan respektera olikheter och förstår att olika människor har olika mål för sin motion och träning • kan ta hänsyn till kundens funktionsförmåga, lättillgängliga utrymmen, hjälpmedel och redskap samt kundens behov av stöd vid idrottsutövning.
Examinanden känner till verksamhetsformerna för anpassad idrott.	Examinanden • är förtrogen med lagstiftningen om anpassad idrott, dess begrepp och historia • känner till de viktigaste organisationerna för specialgrupper • känner till tävlingsidrott för handikappade • känner till den internationella verksamheten inom idrott för specialgrupper.
Examinanden kan planera, genomföra och bedöma idrott och motionsverksamhet för äldre utgående från kundens förutsättningar.	Examinanden • känner till grunderna för förändringar i hälsa och funktionsförmåga vid stigande ålder • känner till möjligheterna att med hjälp av motion och idrott främja och upprätthålla hälsan och funktionsförmågan • är medveten om kundgruppernas olikheter bl.a. när det gäller hälsa, funktionsförmåga, värderingar och kulturella faktorer • kan tillsammans med kunden välja en sådan idrottsgrupp och/eller ett sådant indi-

	viduellt idrottsprogram som lämpar sig för hans eller hennes behov • känner till idrottsgrenar som lämpar sig för äldre personer • kan planera och genomföra ett träningsprogram som i fråga om belastning lämpar sig för en äldre person • kan planera och genomföra en verksamhetshelhet som fungerar för äldre personer • kan välja ut lämpliga hjälpmedel och redskap för äldre personer och säkerställa att de används på ett tryggt sätt.
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Idrottsinstruktion bedöms utgående från praktiskt arbete, skriftlig planering samt andra skriftliga arbeten och muntliga motiveringar. Yrkesprovet kan t.ex. bestå av en enskild instruktionssituation och av en instruktionshelhet som sträcker sig över en längre tidsperiod. I yrkesprovet ingår en arbetsplan som bedöms före instruktionstillfället. Vid valet av bedömare säkerställs att dessa har erfarenhet av idrottsinstruktion. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

4 § Företagsamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden förstår vad företagsamhet och självständig yrkesutövning förutsätter av honom och kan bedöma sina företagarfärdigheter	Examinanden • kan kritiskt bedöma sina företagarfärdigheter samt identifiera sina egna starka och svaga sidor som företagare • sköter om sin hälsa och sitt välbefinnande och kan göra upp en utvecklingsplan för sig själv som företagare • planerar och behärskar sin tidsanvändning
Examinanden förstår vilken betydelse en affärs- och en serviceidé har och kan utveckla och bedöma olika affärs- och serviceideer.	Examinanden • kan beskriva sin affärs- eller serviceidé samt skissa upp sin verksamhetsmiljö • kan bedöma styrkan, svagheter och hot och möjligheter i sin verksamhetsmiljö • förstår betydelsen av lönsamhet och kundfokuseringen i sin företagsverksamhet och beaktar dem vid planering och produktutvecklingen i sitt företag

Examinanden känner till basegenskaper- na hos olika företagsformer samt vet hur ansvaret fördelas i olika företagsformer	Examinanden • kan välmotiverat bedöma olika företags- former och hur de beskattas • känner till de mest väsentliga skedena vid grundandet av företag och de dokument samt lagstadgade anmälningar som hänför sig till dem och kan göra upp dem tillsammans med experter
Examinanden är insatt i kostnadsberäk- ning och budgetering	Examinanden • kan skilja på rörliga och fasta kostnader och kan göra upp en budget • känner de vanligaste basbegreppen och – principerna inom bokföring och bokslut. • känner till praxis gällande löneutbetalning och beskattning
Examinanden känner till olika finansier- ingskällor inom företagsverksamhet och kan bedöma företagets finansierings- behov	Examinanden • förstår betydelsen av lönsamhet, soliditet och likviditet för företagets ekonomiska situation • kan gör upp en lönsamhetskalkyl och finansieringsplan
Examinanden förstår betydelsen av marknadsföring och kundfokusering	Examinanden • kan göra upp en marknadsföringsplan • kan utnyttja marknadsföringens medel • kan beakta alla delområden inom marknadsföringskommunikation • kan fungera utgående från kundernas be- hov och samla in och utnyttja kundres- pons.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten påvisas genom skriftliga dokument och diskussioner där det centrala bedömningsmaterialet består av en skriftlig affärsverksamhetsplan. För den som avlägger examensdelen Företagsamhet uppgörs utgående från utkastet till företagsidé en individuell plan för avläggande av fristående examen, i vilken definieras de preciserade examensdokumenten och deras omfattning samt de nödvändiga utvecklings- och utvärderingsdiskussionerna och deras tidpunkt. Av bedömnarna bör åtminstone en vara expert på företagsverksamhet.

Om examinanden avlagt yrkesexamen eller specialyrkesexamen för företagare eller någon examensdel inom en annan yrkes- eller specialyrkesexamen som berör företagsamhet eller företagsverksamhet beaktas detta i tillämpliga delar då den personliga tillämpningen görs.

INRIKTNINGSOMRÅDET MOTION OCH IDROTT FÖR BARN

5 § Ingående kännedom om verksamhetsmiljön

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden känner till och kan motivera idrottens samhälleliga betydelse.	Examinanden • känner i huvuddrag till de viktigaste bestämmelserna som gäller idrott (idrottslagen, kommunallagen, folkhälsolagen, arbetarskyddslagen, föreningslagen) och kan beakta dem i sitt arbete • känner i huvuddrag till idrottens samhälleliga betydelse, administrativa struktur (staten, kommunerna och organisationerna) samt beslutsfattandet och finansieringssystemen.
Examinanden känner till förutsättningarna för en idrottsrelaterad infrastruktur och för en god idrottsmiljö som stöder barnidrott.	Examinanden • känner till de kommunala myndigheternas roll vid planering och byggande av idrottsmiljön • kan lägga fram förslag och deltar även på annat sätt i planeringsprocessen • kan tillämpa kunskap om barnidrott vid planeringen av en obehindrad, trygg, trivsamt och fysiskt aktiverande verksamhetsmiljö • känner till och kan på ett mångsidigt sätt använda motions- och idrottsmiljön, näridrottsplatser och idrottsanläggningar inom sitt eget verksamhetsområde • beaktar kraven på hållbar utveckling.
Examinanden har tillräcklig skriftlig och muntlig framställningsförmåga.	Examinanden • presenterar sin sak på ett övertygande sätt i olika arbetsrelaterade situationer på sitt eget modersmål • kan på sitt modersmål skriva sådana faktatexter som arbetet förutsätter • kan kommunicera på det sätt som arbetet kräver på åtminstone ett främmande språk.
Examinanden är förtrogen med säkerhetskraven på idrottsanläggningar och försäkringspraxis för organiserad idrott.	Examinanden • samarbetar med skötarna för olika idrottsanläggningar

	• behärskar första hjälpen på FRK:s nivå Fhj 1 • förstår ledarens ansvar och iakttar försäkringspraxis för organiserad idrott • har kännedom om Konsumentverkets anvisningar om programtjänsters säkerhet i den omfattning som verksamheten kräver och kan utarbeta en säkerhetsplan för en idrottsplats eller ett idrottsevenemang.
Examinanden kan inom sitt eget verksamhetsområde samarbeta med lokala intressegrupper och servicenätverk för att främja barnidrotten.	Examinanden • idkar yrkesövergripande samarbete med olika organisationer inom barnidrott (t.ex. motions- och idrottsorganisationer samt övriga medborgarorganisationer, olika kommunala myndigheter, församlingar) • lyssnar på initiativ från barnens vårdnadshavare och beaktar dem på ett yrkesmässigt sätt och i enlighet med barnets intressen • samarbetar med aktörer inom dagvården, eftermiddagsklubbarna och andra aktörer inom barnidrott • känner till den allmänna debatten om etiska målsättningar för barnidrott och handlar i enlighet med allmänt godkända etiska målsättningar.
Examinanden har de datatekniska färdigheter som arbetet kräver.	Examinanden • kan använda dator, e-post och andra elektroniska medier på det sätt som arbetet kräver.
Examinanden behärskar grunderna för projekthantering.	Examinanden • kan göra upp en projektplan • kan leda ett projekt • kan utvärdera ett projekt och dess resultat.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensdelen Ingående kännedom om verksamhetsmiljön bedöms i autentiska arbets-situationer. Utöver praktiska arbetsuppgifter bygger bedömningen på skriftlig planering och muntliga motiveringar. Yrkesproven kan kompletteras med skriftliga utredningar och samtal. Yrkesprovet kan t.ex. bestå av att examinandena genomför ett större arbetsrelaterat projekt.

Utöver en arbetstagar- och en lärarrepresentant skall en person som arbetar i förmans-ställning eller i ledande uppgifter inom idrottsbranschen anlitas när yrkesproven bedöms. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

6 § Hälsofrämjande motion och idrott

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan i samråd med barnen och deras föräldrar med tillförlitliga metoder skaffa information om vilket behov av motion och idrott barnen och barngrupperna har.	Examinanden • kan kartlägga barnets fysiska aktivitet och konditionsnivå med ändamålsenliga metoder • identifierar omständigheter som främjar barnens motion, t.ex. intressen, redskap och tillgängliga motions- och idrottsmöjligheter • kan reda ut och anteckna ett barns hälsorelaterade begränsningar • kan reda ut vilka säkerhetsaspekter som anknyter till olika idrottsgrenar, omständigheter, idrottens svårighetsgrad och redskap • kan vid behov hänvisa kunden till andra sakkunniga.
Examinanden kan göra upp en plan för hälsofrämjande idrott för ett barn.	Examinanden • preciserar de idrottsrelaterade hälsomålen för barnet och barngruppen • förklarar sambanden mellan idrott, hälsorelaterad kondition och hälsa för barnet eller barngruppen • kartlägger individuella mål för barnets hälsa, hälsorelaterade kondition och fysiska aktivitet • känner till hälsofrämjande idrottsrekommendationer för barn och följer dem • känner till delområdena inom hälsorelaterad kondition: uthållighet, stöd- och rörelseorganens kondition, motorisk kondition, ämnesomsättning och kroppskonstitution • är förtrogen med grunderna i hälsosam kost för barn och kan vid behov fungera som kostrådgivare • beaktar de individuella hälsomålen vid uppgörandet av ett idrottsprogram • samordnar organiserad och självständig fysisk aktivitet • tar hänsyn till barnets eller barngruppens fysiska och psykiska säkerhet

	• ser till att miljön och utrustningen är lämplig och att den är säker och hygienisk.
Examinanden kan ta hänsyn till kraven på hälsofrämjande idrott vid instruktion och handledning av barn.	Examinanden • kan förbereda en grupp, informera om idrottens risker, ge anvisningar för uppvärmning och vid behov råda kunden att avbryta träningen • ser till att instruktionen är tillräcklig och kan motivera en sådan mängd och ett sådant slag av idrott som är lämplig med hänsyn till barnens hälsa, kunskaper, lokalerna och målen för idrotten.
Examinanden kan följa upp och utvärdera idrottens hälsoeffekter.	Examinanden • kan bedöma hur idrottens hälsoeffekter kan uppnås på olika sätt och redogöra för dessa för barnet eller barngruppen • identifierar hinder för och nackdelar med idrott • hjälper barnet att genomföra sin plan och kan anpassa planen när barnets eller barngruppens behov förändras • kan bedöma förändringar i den hälsorelaterade konditionen.
Examinanden kan utvärdera och utveckla sin yrkesskicklighet.	Examinanden • kan beskriva vilka värderingar och vilken människosyn som den egna verksamheten bygger på • behandlar barnet med respekt och ansvar och beaktar barnets kulturella och individuella bakgrund • kan utvärdera sin egen verksamhet som ledare och identifierar sina egna utvecklingsbehov • följer utvecklingen inom den egna branschen och kan utnyttja nätverket av sakkunniga inom branschen.
Examinanden kan redogöra för tränings fysiska effekter och för idrottens psykiska och sociala betydelse.	Examinanden • förstår motionens fysiologiska effekter (t.ex. på andningsorganen och blodomloppet samt stöd- och rörelseorganen) • förstår idrottens psykiska betydelse • förstår idrottens sociala betydelse.

Examinanden kan stödja den idrott som kunden utövar självständigt.	Examinanden • kan agera så att motion och idrott blir en del av vardagen för barnen • strävar efter att motarbeta sådana attityder som utgör hinder för daglig motion och idrott bland barn.
--	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensdelen Hälsofrämjande motion och idrott bedöms i autentiska arbetssituationer. Utöver praktiska arbetsuppgifter bygger bedömningen på skriftlig planering och muntliga motiveringar. Yrkesproven kan kompletteras med skriftliga utredningar och samtal. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

7 § Instruktion i motion och idrott för barn

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan planera motions- och idrottsinstruktion utgående från barnets behov.	Examinanden • identifierar sina värderingar och deras betydelse i den egna verksamheten • beaktar individens och gruppens behov vid planering av idrottsprogram • kan stöda individens och gruppens självkänsla med hjälp av motion och idrott och kan beakta detta när aktiviteterna planeras, genomförs, bedöms och utvecklas • kan differentiera sin instruktion och ta hänsyn till olika barn • kan instruera barn som behöver särskild vård och fostran samt barn som hör till olika handikapp-, språk- och kulturgrupper som en del av sitt arbete • kan bedöma hur olika tävlingsformer och tävlingssystem lämpar sig för barn och anpassa dessa till barn.
Examinanden tar ansvar för sitt arbete som idrottsinstruktör.	Examinanden • beaktar och respekterar olikheterna mellan individer och grupper samt deras integritet när han eller hon planerar, genomför, bedömer eller utvecklar idrott och motion • föregår med gott exempel i instruktions-situationer • iakttar de anvisningar och bestämmelser om tystnadsplikt samt de yrkesetiska principer som arbetet kräver.

Examinanden har tillräcklig förmåga att växelverka.	Examinanden • lyssnar på dem som skall instrueras och beaktar deras behov och önskemål • kan instruera på ett sporrande, objektivet och rättvist sätt • skapar en öppen och sporrande atmosfär och har ett positivt samspel med dem som skall instrueras • kan ge individen och gruppen respons på ett ändamålsenligt sätt och med olika metoder • kan beakta barnets utvecklingsnivå t.ex. vid utdelning av uppgifter och i andra interaktiva situationer.
Examinanden känner till de allmänna principerna för inläring och undervisning.	Examinanden • kan motivera den valda instruktionsmetoden ur inlärnings- och undervisningssynvinkel och tillämpa den i olika instruktionssituationer • kan i instruktionssituationer handla resultatrikt med hänsyn till de uppställda målen • kan göra upp en skriftlig plan för ett enskilt motions- eller idrottstillfälle och för en längre tidsperiod.
Examinanden behärskar olika instruktionsmetoder som utgår från barnens behov, kan ge instruktion i grundläggande idrottsgrenar på ett tryggt, ändamålsenligt och mångsidigt sätt samt behärskar och kan tillämpa innehållet i barnidrott.	Examinanden • kan använda olika instruktionsmetoder beroende på situation och i varierande förhållanden • kan använda sig av lekar vid instruktionen • kan organisera idrottssituationen så att så många barn som möjligt rör på sig aktivt en stor del av den tillgängliga tiden • kan instruera barn som behöver särskild vård och fostran samt barn som hör till olika handikapp-, språk- och kulturgrupper som en del av sitt eget arbete • behärskar flera lekar, spel och träningsmoment med olika redskap som på ett mångsidigt sätt övar upp basfärdigheterna inomhus och utomhus under olika årstider.
Examinanden kan stödja barnets socio-emotionella, kunskapsmässiga och fysisk-motoriska mognad och utveckling.	Examinanden • kan bedöma barnets förmåga att i enlighet med sin utvecklingsnivå fungera i grupp • kan vägleda barnet i att uttrycka och behärska sina känslor

	• respekterar barnet som individ och ser till att alla barn som deltar i aktiviteterna behandlas jämlikt • förstår vikten av idrott som en förutsättning för annan inläring och kan förmedla information om detta • kan ge akt på barnets kroppsbehärskning och basfärdigheter (kan barnet bl.a. rulla, gå, springa, klättra, hoppa, kasta, fånga osv.) och stödja utvecklingen av dem samt kan utnyttja denna information vid planering av aktiviteter.
Examinanden behärskar grunderna för undervisning i en färdighet.	Examinanden • känner till de olika skedena i inläringen av basfärdigheter • känner till delfaktorerna av en färdighet och kan planera och genomföra idrotten så att den stöder barnets inläring av olika färdigheter.
Examinanden behärskar användningen av musik och rytm som stöd för idrottsinstruktion.	Examinanden • behärskar och kan använda eller åskådliggöra olika sätt att röra sig till musik och olika rytmer • kan använda musik som stöd för rytm-sinnets utveckling • kan tillämpa musiklekar och -träningmoment så att de lämpar sig för barn.
Examinanden behärskar grunderna i gymnastik och träningsmoment som är lämpliga för barn.	Examinanden • behärskar och kan visa eller åskådliggöra olika gymnastikrörelser • kan många rörelser som kräver balans, vighet, styrka och smidighet och utnyttjar dem i utvecklandet av koordinationsförmågan • kan utnyttja olika redskap för att göra träningsmomenten i gymnastik mångsidigare och hitta på lekar där man använder hela kroppen.
Examinanden behärskar grunderna för minst ett invasions-, precisions-, nät- och väggspel och slagbollsspel.	Examinanden • behärskar och kan visa eller åskådliggöra grundteknikerna i de valda spelen • känner till flera individuella, par- och grupplekar som lämpar sig för bollspel och kan variera dem

	• kan tillämpa principerna för lekspel, småspel, anpassade spel och referensspel samt för de valda fullskaliga spelen • kan på ett mångsidigt sätt utnyttja och utveckla olika redskap för undervisning i bollspel och sörja för deras säkerhet • kan åstadkomma en interaktiv atmosfär och en god laganda.
Examinanden behärskar grunderna för idrott och friluftsliv för barn.	Examinanden • känner till flera individuella, par- och grupp lekar som kan lekas ute i naturen och kan variera dem • kan planera, genomföra och bedöma en trygg och upplevelseinriktad utflykt för en barngrupp • kan på ett mångsidigt sätt utnyttja olika friluftsredskap och sörja för deras säkerhet.
Examinanden behärskar grunderna för simundervisning och behärskar lekar som lämpar sig för vatten.	Examinanden • känner Konsumentverkets anvisningar om ökad säkerhet i simhallar och badinrättningar • kan flera grundläggande simsätt och kan visa eller åskådliggöra olika stadier i siminläringen • känner orsakerna till rädsla för vatten och vet hur man kan arbeta bort den • kan tillämpa flera individuella, par- och grupp lekar som lämpar sig för vatten och variera dem • kan visa eller åskådliggöra olika sätt att hoppa i vattnet samt att flyta och glida • kan på ett mångsidigt sätt utnyttja och utveckla olika redskap för simundervisningen och sörja för deras säkerhet.
Examinanden behärskar grunderna i skridskoåkning och träningsmoment som lämpar sig för barn.	Examinanden • behärskar och kan visa eller åskådliggöra grundteknikerna i skridskoåkning (kan falla, resa sig, åka framåt, bromsa, glida, åka bakåt) • behärskar flera individuella, par- och grupp lekar som kan lekas på is och kan variera dem • kan på ett mångsidigt sätt utnyttja och utveckla olika redskap för undervisning i idrott på is och sörja för deras säkerhet

	• är insatt i kutymen för anskaffning och underhåll av skridskor.
Examinanden behärskar grunderna för skidåkning och träningsmoment som lämpar sig för barn.	Examinanden • behärskar och kan visa eller åskådliggöra grundteknikerna för traditionell skidåkning och fristil samt teknikerna för skidåkning i och uppförs- och nedförsbacke • kan tillämpa och variera flera individuella, par- och grupplekar som lämpar sig för inläring av skidåkning • kan på ett mångsidigt sätt utnyttja och utveckla olika redskap för undervisning i skidåkning och sörja för deras säkerhet • är insatt i kutymen för anskaffning och underhåll av skidutrustning.
Examinanden utvecklar sin egen yrkeskicklighet i samband med motions- och idrottsinstruktionen.	Examinanden • kan samla in, ta emot och utnyttja respons i sitt arbete • kan analysera sitt eget arbete • kan skaffa mer information om idrottsinstruktion och utnyttja den i sitt arbete.
Examinanden förstår sin roll som stödperson för barnets självständiga idrottsutövning.	Examinanden • kan för egen del bidra till att skapa en omgivning som är positiv till motion och idrott • planerar och genomför organiserad idrott så att den stöder fysisk aktivitet också vid andra tidpunkter • kan aktivera barnen att använda idrottsredskap på fritiden.

c) Sätten att påvisa yrkeskicklighet

Examensdelen Instruktion i motion och idrott för barn bedöms utgående från praktiskt arbete, skriftlig planering samt andra skriftliga arbeten och muntliga motiveringar. Yrkesprovet kan t.ex. bestå av en enskild instruktionssituation och av en instruktionshelhet som sträcker sig över en längre tidsperiod. I yrkesprovet ingår en arbetsplan som bedöms före instruktionstillfället. Vid valet av bedömare säkerställs att dessa har erfarenhet av idrottsinstruktion. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

8 § Företagsamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden förstår vad företagsamhet och självständig yrkesutövning förutsätter av honom och kan bedöma sina företagarfärdigheter	Examinanden • kan kritiskt bedöma sina företagarfärdigheter samt identifiera sina egna starka och svaga sidor som företagare • sköter om sin hälsa och sitt välbefinnande och kan göra upp en utvecklingsplan för sig själv som företagare • planerar och behärskar sin tidsanvändning
Examinanden förstår vilken betydelse en affärs- och en serviceidé har och kan utveckla och bedöma olika affärs- och serviceideer.	Examinanden • kan beskriva sin affärs- eller serviceidé samt skissa upp sin verksamhetsmiljö • kan bedöma styrkan, svagheter och hot och möjligheter i sin verksamhetsmiljö • förstår betydelsen av lönsamhet och kundfokuseringen i sin företagsverksamhet och beaktar dem vid planering och produktutvecklingen i sitt företag
Examinanden känner till basegenskaperna hos olika företagsformer samt vet hur ansvaret fördelas i olika företagsformer	Examinanden • kan välmotiverat bedöma olika företagsformer och hur de beskattas • känner till de mest väsentliga skedena vid grundandet av företag och de dokument samt lagstadgade anmälningar som hänförs till dem och kan göra upp dem tillsammans med experter
Examinanden är insatt i kostnadsberäkning och budgetering	Examinanden • kan skilja på rörliga och fasta kostnader och kan göra upp en budget • känner de vanligaste basbegreppen och principerna inom bokföring och bokslut. • känner till praxis gällande löneutbetalning och beskattning
Examinanden känner till olika finansieringskällor inom företagsverksamhet och kan bedöma företagets finansieringsbehov	Examinanden • förstår betydelsen av lönsamhet, soliditet och likviditet för företagets ekonomiska situation • kan göra upp en lönsamhetskalkyl och finansieringsplan
Examinanden förstår betydelsen av marknadsföring och kundfokusering	Examinanden • kan göra upp en marknadsföringsplan • kan utnyttja marknadsföringens medel

	• kan beakta alla delområden inom marknadsföringskommunikation • kan fungera utgående från kundernas behov och samla in och utnyttja kundrespons.
--	--

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten påvisas genom skriftliga dokument och diskussioner där det centrala bedömningsmaterialet består av en skriftlig affärsverksamhetsplan. För den som avlägger examensdelen Företagsamhet uppgörs utgående från utkastet till företagsidé en individuell plan för avläggande av fristående examen, i vilken definieras de preciserade examensdokumenten och deras omfattning samt de nödvändiga utvecklings- och utvärderingsdiskussionerna och deras tidpunkt. Av bedömarna bör åtminstone en vara expert på företagsverksamhet.

Om examinanden avlagt yrkesexamen eller specialyrkesexamen för företagare eller någon examensdel inom en annan yrkes- eller specialyrkesexamen som berör företagsamhet eller företagsverksamhet beaktas detta i tillämpliga delar då den personliga tillämpningen görs.

INRIKTNINGSOMRÅDET IDROTTS- OCH PROGRAMTJÄNSTER

9 § Ingående kännedom om verksamhetsmiljön

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden känner till och kan motivera idrottens samhälleliga betydelse.	Examinanden • känner i huvuddrag till de viktigaste bestämmelserna som gäller idrott (idrottslagen, kommunallagen, folkhälsolagen, arbetarskyddslagen, föreningslagen) och kan beakta dem i sitt arbete • känner i huvuddrag till idrottens samhälleliga betydelse, administrativa struktur (staten, kommunerna och organisationerna) samt beslutsfattandet och finansieringssystemen.
Examinanden känner till förutsättningarna för en idrottsrelaterad infrastruktur och en god idrottsmiljö.	Examinanden • känner till de kommunala myndigheternas roll vid planering och byggande av idrottsmiljön • kan lägga fram förslag och deltar även på annat sätt i planeringsprocessen • kan tillämpa kunskap om idrottsmiljön vid planeringen av en obehindrad, trygg, trivsam och fysiskt aktiverande verksamhets-

	miljö • känner till och kan på ett mångsidigt sätt använda motions- och idrottsmiljön, när-idrottsplatser och idrottsanläggningar för produktion av idrotts- och program-tjänster • beaktar kraven på hållbar utveckling.
Examinanden har tillräcklig skriftlig och muntlig framställningsförmåga.	Examinanden • presenterar på ett övertygande sätt sin sak i olika arbetsrelaterade situationer på sitt eget modersmål • kan på sitt modersmål skriva sådana faktatexter som arbetet förutsätter • kan kommunicera på det sätt som arbetet kräver på åtminstone ett främmande språk.
Examinanden är förtrogen med säkerhetskraven på idrottsanläggningar och försäkringspraxis för organiserad idrott.	Examinanden • samarbetar med skötarna för olika idrottsanläggningar • behärskar första hjälpen på FRK:s nivå Fhj 1 • förstår ledarens ansvar och iakttar försäkringspraxis för organiserad idrott • har kännedom om Konsumentverkets anvisningar om programtjänsters säkerhet inom ramen för den egna verksamheten och kan utarbeta en säkerhetsplan för en idrottsplats eller ett idrottsevenemang.
Examinanden kan inom sitt eget verksamhetsområde samarbeta med lokala intressegrupper och servicenätverk inom idrotten.	Examinanden • idkar yrkesövergripande samarbete med organisationer av följande typ: – motions- och idrottsorganisationer samt övriga medborgarorganisationer – kommunala sektorer och verksamhetsområden (idrotts- och fritidssektorn, social- och hälsovårdssektorn, ungdomssektorn, bildningssektorn, tekniska sektorn) – medborgar- och arbetarinstitut samt församlingar – privata serviceproducenter.
Examinanden har de datatekniska färdigheter som arbetet kräver.	Examinanden • kan använda dator, e-post och andra elektroniska medier på det sätt som arbetet kräver.

Examinanden behärskar grunderna för projekthantering.	Examinanden • kan göra upp en projektplan • kan leda ett projekt • kan utvärdera ett projekt och dess resultat.
---	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensdelen Ingående kännedom om verksamhetsmiljön bedöms i autentiska arbetssituationer. Utöver praktiska arbetsuppgifter bygger bedömningen på skriftlig planering och muntliga motiveringar. Yrkesproven kan kompletteras med skriftliga utredningar och samtal. Yrkesprovet kan t.ex. bestå av att examinanden genomför ett större arbetsrelaterat projekt.

Utöver en arbetstagar- och lärarrepresentant skall en person som arbetar i förmansställning eller i ledande uppgifter inom idrottsbranschen anlitas när yrkesproven bedöms. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

10 § Hälsofrämjande motion och idrott

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan i samråd med kunden med tillförlitliga metoder skaffa information om vilket behov av motion och idrott kunden och kundgruppen har.	Examinanden • kan kartlägga kundens fysiska aktivitet med ändamålsenliga metoder • identifierar omständigheter som främjar motion, t.ex. hur kunden fördelar sin tid mellan familj, arbete och fritidsintressen, kundens intressen, redskap och tillgängliga motions- och idrottstjänster • kan reda ut och anteckna en kunds hälsorelaterade begränsningar • kan reda ut vilka säkerhetsaspekter som anknyter till olika idrottsgrenar, omständigheter, idrottens svårighetsgrad och redskap • kan vid behov hänvisa kunden till andra sakkunniga.
Examinanden kan göra upp en plan för hälsofrämjande idrott.	Examinanden • preciserar de idrottsrelaterade hälsomålen för kunden och kundgruppen • förklarar sambanden mellan idrott, hälsorelaterad kondition och hälsa för kunden • kartlägger individuella mål för kundens hälsa, hälsorelaterade kondition och fysiska aktivitet • känner till hälsofrämjande idrottsrekommendationer och följer dem • känner till delområdena inom hälsorelaterade

	rad kondition: uthållighet, stöd- och rörelseorganens kondition, motorisk kondition, ämnesomsättning och kroppskonstitution • beaktar de individuella hälsomålen vid uppgörandet av ett idrottsprogram • samordnar organiserad och självständig fysisk aktivitet • tar hänsyn till kundens fysiska och psykiska säkerhet • ser till att miljön och utrustningen är lämplig och att den är säker och hygienisk.
Examinanden kan ta hänsyn till kraven på hälsofrämjande idrott vid instruktion och handledning.	Examinanden • kan förbereda en grupp, informera om riskerna i samband med idrott, ge anvisningar för uppvärmning och vid behov råda kunden att avbryta träningen • ser till att instruktionen är tillräcklig och kan motivera en sådan mängd och ett sådant slag av idrott som är lämplig med hänsyn till kundernas hälsa, kunskaper, lokalerna och målen för idrotten.
Examinanden kan följa upp och utvärdera idrottens hälsoeffekter.	Examinanden • kan bedöma hur idrottens hälsoeffekter kan uppnås på olika sätt och redogöra för dessa för kunden • identifierar hinder för och nackdelar med idrott • hjälper kunden att genomföra sin plan och kan anpassa planen när kundens behov förändras • kan bedöma förändringar i den hälso-relaterade konditionen.
Examinanden kan utvärdera och utveckla sin yrkesskicklighet.	Examinanden • kan beskriva vilka värderingar och vilken människosyn som den egna verksamheten bygger på • behandlar kunden med respekt och ansvar och beaktar kundens kulturella och individuella bakgrund • kan utvärdera sin egen verksamhet som ledare och identifierar sina egna behov av utveckling • följer utvecklingen inom den egna branschen och kan utnyttja nätverket av sakkunniga inom branschen.

Examinanden kan redogöra för träningens fysiska effekter och för idrottens psykiska och sociala betydelse.	Examinanden • förstår motionens fysiologiska effekter (t.ex. på andningsorganen och blod-omloppet samt stöd- och rörelseorganen) • förstår idrottens psykiska betydelse • förstår idrottens sociala betydelse.
Examinanden kan stödja den idrott som kunden utövar självständigt.	Examinanden • kan agera så att motion och idrott blir en del av vardagen för barn, ungdomar, arbetsföra och äldre personer • strävar efter att motarbeta sådana attityder som utgör hinder för daglig motion och idrott bland barn, ungdomar, arbetsföra och äldre personer.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Hälsofrämjande motion och idrott bedöms i autentiska arbetssituationer. Utöver praktiska arbetsuppgifter bygger bedömningen på skriftlig planering och muntliga motiveringar. Yrkesproven kan kompletteras med skriftliga utredningar och samtal. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

11 § Idrottsinstruktion

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan planera motions- och idrottsinstruktion utgående från kundens behov.	Examinanden • kan genom intervjuer, observationer eller mätningar ta reda på vilka idrottsvanor och -motiv samt färdigheter den som instrueras har • beaktar i samspelet med den som skall instrueras personens kulturella och individuella bakgrund • beaktar individens och gruppens behov vid planering av idrottsprogram • skapar en öppen och sporrande atmosfär och har ett positivt samspel med den som instrueras • hjälper och handleder den som instrueras att välja en mångsidig idrottsgren och idrottsmiljö • gör upp en skriftlig plan för ett enskilt motions- eller idrottstillfälle och för en längre tidsperiod.

Examinanden tar ansvar för sitt arbete som idrottsinstruktör.	Examinanden • beaktar och respekterar olikheterna mellan individer och grupper samt deras integritet när han eller hon planerar, genomför, bedömer och utvecklar idrott och motion • kan stöda individens och gruppens självkänsla med hjälp av motion och idrott och kan beakta detta när aktiviteterna planeras, genomförs, bedöms och utvecklas • föregår med gott exempel i instruktions-situationer • iakttar de anvisningar och bestämmelser om tystnadsplikt samt de yrkesetiska principer som arbetet kräver • identifierar sitt eget yrkesmässiga kunnande och handlar inom ramen för det • identifierar sina värderingar och deras betydelse i den egna verksamheten.
Examinanden kan ge trygga, ändamålsenliga och mångsidiga instruktioner i grundläggande konditionsträning och prestationstekniker.	Examinanden • känner till och kan använda olika instruktionsmetoder på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt • behärskar verbal och icke-verbal kommunikation vid instruktionstillfällena • kan ge individen och gruppen respons på ett ändamålsenligt sätt och med olika metoder • kan differentiera motionsformerna med hänsyn till individens och gruppens behov.
Examinanden känner till de allmänna principerna för inläring och undervisning.	Examinanden • kan motivera den valda instruktionsmetoden ur inlärnings- och undervisningssynvinkel och tillämpa den i olika instruktionssituationer • kan i instruktionssituationer handla resultatrikt med hänsyn till de uppställda målen.
Examinanden har tillräcklig förmåga att växelverka.	Examinanden • lyssnar på dem som skall instrueras och beaktar deras behov och önskemål • instruerar på ett sporrande, objektivt och rättvist sätt.

Examinanden utvecklar sin egen yrkesskicklighet i samband med motions- och idrottsinstruktionen.	Examinanden • kan samla in, ta emot och utnyttja respons i sitt arbete • kan analysera sitt eget arbete • kan skaffa mer information om idrottsinstruktion och utnyttja den i sitt arbete.
--	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Idrottsinstruktionen utvärderas utgående från praktiskt arbete, skriftlig planering samt andra skriftliga arbeten och muntliga motiveringar. Yrkesprovet kan t.ex. bestå av en enskild instruktionssituation och av en instruktionshelhet som sträcker sig över en längre tidsperiod. I yrkesprovet ingår en arbetsplan som bedöms före instruktionstillfället. Vid valet av bedömare säkerställs att dessa har erfarenhet av idrottsinstruktion. Som hjälpmedel vid utvärderingen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

12 § Företagsamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden förstår vad företagsamhet och självständig yrkesutövning förutsätter av honom och kan bedöma sina företagarfärdigheter	Examinanden • kan kritiskt bedöma sina företagarfärdigheter samt identifiera sina egna starka och svaga sidor som företagare • sköter om sin hälsa och sitt välbefinnande och kan göra upp en utvecklingsplan för sig själv som företagare • planerar och behärskar sin tidsanvändning
Examinanden förstår vilken betydelse en affärs- och en serviceidé har och kan utveckla och bedöma olika affärs- och serviceidéer.	Examinanden • kan beskriva sin affärs- eller serviceidé samt skissa upp sin verksamhetsmiljö • kan bedöma styrkan, svagheter och hot och möjligheter i sin verksamhetsmiljö • förstår betydelsen av lönsamhet och kundfokuseringen i sin företagsverksamhet och beaktar dem vid planering och produktutvecklingen i sitt företag
Examinanden känner till basegenskaper hos olika företagsformer samt vet hur ansvaret fördelas i olika företagsformer	Examinanden • kan välmotiverat bedöma olika företagsformer och hur de beskattas • känner till de mest väsentliga skedena vid grundandet av företag och de dokument samt lagstadgade anmälningar som hänförs till dem och kan göra upp dem tillsammans med experter

Examinanden är insatt i kostnadsberäkning och budgetering	Examinanden • kan skilja på rörliga och fasta kostnader och kan göra upp en budget • känner de vanligaste basbegreppen och – principerna inom bokföring och bokslut. • känner till praxis gällande löneutbetalning och beskattning
Examinanden känner till olika finansieringskällor inom företagsverksamhet och kan bedöma företagets finansieringsbehov	Examinanden • förstår betydelsen av lönsamhet, soliditet och likviditet för företagets ekonomiska situation • kan gör upp en lönsamhetskalkyl och finansieringsplan
Examinanden förstår betydelsen av marknadsföring och kundfokusering	Examinanden • kan göra upp en marknadsföringsplan • kan utnyttja marknadsföringens medel • kan beakta alla delområden inom marknadsföringskommunikation • kan fungera utgående från kundernas behov och samla in och utnyttja kundrespons.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten påvisas genom skriftliga dokument och diskussioner där det centrala bedömningsmaterialet består av en skriftlig affärsverksamhetsplan. För den som avlägger examensdelen Företagsamhet uppgörs utgående från utkastet till företagsidé en individuell plan för avläggande av fristående examen, i vilken definieras de preciserade examensdokumenten och deras omfattning samt de nödvändiga utvecklings- och utvärderingsdiskussionerna och deras tidpunkt. Av bedömarna bör åtminstone en vara expert på företagsverksamhet.

Om examinanden avlagt yrkesexamen eller specialyrkesexamen för företagare eller någon examensdel inom en annan yrkes- eller specialyrkesexamen som berör företagsamhet eller företagsverksamhet beaktas detta i tillämpliga delar då den personliga tillämpningen görs.

13 § Produktion av idrotts- och programtjänster

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden behärskar de typiska idrottsgrenarna inom en verksamhet som erbjuder programtjänster (t.ex. cykling, skidning, paddling).	Examinanden • kan utvärdera och upprätthålla sina kunskaper och utveckla sig själv • förstår vilka förutsättningar personer i olika åldrar har att utföra grenarna • känner till vilka redskap som används och hur de skall underhållas • känner till grenarnas historia, nuläge och regler • känner till säkerhetskraven i grenarna • känner till grenarnas terminologi på ett främmande språk.
Med hänsyn till grupper som befinner sig på olika nivåer och som kommer från olika kulturer behärskar examinandem instruktion av de typiska idrottsgrenar som används inom en verksamhet som erbjuder programtjänster.	Examinanden • behärskar undervisning i olika grenar och kan genomföra undervisningen på ett tryggt och mångsidigt sätt med hjälp av olika undervisningsmetoder och -redskap • behärskar att åskådliggöra grenteknikerna • beaktar kundernas behov och inlärningsstilar i sin undervisning • kan bedöma kundernas utveckling och effekterna av sin undervisning • kan klarlägga sin egen uppfattning om inläring och undervisning • behärskar särdragen i undervisnings- och inlärningsmiljön • kan använda olika hjälpmedel på ett mångsidigt sätt • kan instruera på ett främmande språk.
Examinanden behärskar planering och produktion av grunderna i motions-tjänster ute i naturen och kan genomföra dem och olika programtjänster under olika årstider.	Examinanden • kan planera produkter för olika målgrupper • känner till tjänsterna inom sitt eget område och utnyttjar dem • kan utgående från kundernas behov utveckla klart avgränsade programtjänst-produkter • beaktar kundernas personliga önskemål och respekterar dem • behärskar en programtjänst som går ut på

	att organisera ett evenemang där deltagarna motionerar ute i naturen under olika årstider • kan på ett naturligt sätt verka som ledare för en grupp • behärskar de färdigheter och den teknik som krävs för friluftsliv • klär sig ändamålsenligt i olika situationer där det utförs programtjänster och i instruktionssituationer.
Examinanden är förtrogen med säkerhetskraven på idrottsanläggningar och försäkringspraxis för organiserad idrott.	Examinanden • förstår sitt ansvar som ledare och iakttar försäkringspraxis för organiserad idrott • känner väl till kompetenskraven på ledning av de specialaktiviteter som anknyter till den egna verksamheten som erbjuder programtjänster • kan handla i special- och nödsituationer i sitt arbete • har tillräckliga kunskaper i första hjälpen i de förhållanden som det egna arbetet förutsätter (FRK:s nivå Fhj 2 eller motsvarande kunskaper och färdigheter) • känner till Konsumentverkets anvisningar och kan utforma ett säkerhetsdokument som krävs av en näringsidkare och handla enligt det.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Det ordnas separata yrkesprov för instruktionen och färdigheterna inom de olika grenarna. Undervisningsförmågan skall bedömas i en så autentisk miljö som möjligt och undervisningsprovet skall avläggas också på ett främmande språk. En av bedömarna skall vara sakkunnig inom den aktuella grenen och en inom undervisning.

Delarna Friluftsidrott och Produktion av programtjänster skall bedömas utgående från praktiskt arbete, skriftliga arbeten, muntliga motiveringar och en kombination av dessa. Säkerhetsplanen är en del av yrkesprovet. En av bedömarna skall vara sakkunnig inom programtjänstbranschen.

Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas. Observationer som har gjorts och beslut som har fattats vid bedömningen skall antecknas och respons ges till examinanderna efter bedömningen.

INRIKTNINGSOMRÅDET FÖRENINGSVERSAMHET

14 § Ingående kännedom om verksamhetsmiljön

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden känner till och kan motivera idrottens samhälleliga betydelse.	Examinanden • känner i huvuddrag till de viktigaste bestämmelserna som gäller idrott (idrottslagen, kommunallagen, folkhälsolagen, arbetarskyddslagen, föreningslagen) och kan beakta dem i sitt arbete • känner i huvuddrag till idrottens samhälleliga betydelse, administrativa struktur (staten, kommunerna och organisationerna) samt beslutsfattandet och finansieringssystemen.
Examinanden känner till förutsättningarna för en idrottsrelaterad infrastruktur och en god idrottsmiljö.	Examinanden • känner till de kommunala myndigheternas roll vid planering och byggande av idrottsmiljön • kan lägga fram förslag och deltar även på annat sätt i planeringsprocessen • kan tillämpa kunskap om idrott vid planeringen av en obehindrad, trygg, trivsam och fysiskt aktiverande verksamhetsmiljö • känner till och kan på ett mångsidigt sätt använda motions- och idrottsmiljön, näridrottsplatser och idrottsanläggningar inom sitt eget verksamhetsområde • beaktar kraven på hållbar utveckling.
Examinanden har tillräcklig skriftlig och muntlig framställningsförmåga.	Examinanden • presenterar på ett övertygande sätt sin sak i olika arbetsrelaterade situationer på sitt eget modersmål • kan på sitt modersmål skriva sådana faktatexter som arbetet förutsätter • kan kommunicera på det sätt som arbetet kräver på åtminstone ett främmande språk.
Examinanden är förtrogen med säkerhetskraven på idrottsanläggningar och försäkringspraxis för organiserad idrott.	Examinanden • samarbetar med skötarna för olika idrottsanläggningar • behärskar första hjälpen på FRK:s nivå Fhj 1

	• förstår sitt ansvar som ledare och iakttar försäkringspraxis för organiserad idrott • har kännedom om Konsumentverkets anvisningar om programtjänsters säkerhet i den omfattning som den egna verksamheten kräver och kan utarbeta en säkerhetsplan för en idrottsplats eller ett idrottsevenemang.
Examinanden har de datatekniska färdigheter som arbetet kräver.	Examinanden • idkar yrkesövergripande samarbete med organisationer av följande typ: – motions- och idrottsorganisationer samt övriga medborgarorganisationer – kommunala sektorer och verksamhetsområden (idrotts- och fritidssektorn, social- och hälsovårdssektorn, ungdomssektorn, bildningssektorn, tekniska sektorn) – medborgar- och arbetarinstitut samt församlingar – privata serviceproducenter.
Examinanden kan inom sitt eget verksamhetsområde samarbeta med lokala intressegrupper och servicenätverk inom idrotten.	Examinanden • kan använda dator, e-post och andra elektroniska medier på det sätt som arbetet kräver.
Examinanden kan grunderna för projekthantering.	Examinanden • kan göra upp en projektplan • kan leda ett projekt • kan utvärdera ett projekt och dess resultat.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensdelen Ingående kännedom om verksamhetsmiljön bedöms i autentiska arbets-situationer. Utöver praktiskt arbete baseras bedömningen på skriftlig planering och muntliga motiveringar.

Yrkesproven kan kompletteras med skriftliga utredningar och samtal. Yrkesprovet kan t.ex. bestå av att examinandan genomför ett större arbetsrelaterat projekt.

Utöver en arbetstagar- och lärarrepresentant skall en person som arbetar i förmansställning eller i ledande uppgifter inom idrottsbranschen anlitas när yrkesproven bedöms. En av bedömarna skall vara sakkunnig inom föreningsverksamhet. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan redogöra för tränings fysiska effekter och för idrottens psykiska och sociala betydelse.	Examinanden • förstår motionens fysiologiska effekter (t.ex. på andningsorganen och blodomloppet samt stöd- och rörelseorganen) • förstår idrottens psykiska betydelse • förstår idrottens sociala betydelse • känner till och kan tillämpa motions- och idrottstestning inom ramen för det egna arbetet.
Examinanden främjar hälsa på ett övergripande sätt i sitt arbete.	Examinanden • stöder en motionsinriktad livsstil • handlar på ett sätt som främjar drogfrihet • är förtrogen med grunderna i mångsidig kost och kan vid behov fungera som kostrådgivare • kan organisera träningsverksamheten för en förening med beaktande av vila, ansträngning och tillräcklig sömn • verkar för en hygienisk miljö och livsstil • kan identifiera och kartlägga individuella behov av hälsofrämjande • identifierar individuella hälsoproblem och kan vid behov hänvisa patienten till andra sakkunniga • kan leda och utbilda aktörer inom olika föreningar att utföra praktiska hälsofrämjande åtgärder inom olika delområden.
Examinanden strävar efter att främja en motionsinriktad livsstil i sin verksamhetsmiljö.	Examinanden • ser för egen del till att idrottsmiljön är trygg • ser för egen del till att verksamhetsmiljön är rökfri och drogfri under föreningens verksamhet • strävar efter att föregå med gott exempel och vägleder och förutsätter att andra aktörer inom föreningen gör likadant • kan ingripa i konfliktsituationer inom föreningen (t.ex. mobbning) och reda ut dem • vägleder aktörer inom föreningen att förebygga och vårda idrottsskador och skapar förutsättningar för detta.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Hälsofrämjande inom föreningsverksamhet bedöms i autentiska arbetssituationer. Utöver praktiska arbetsuppgifter bygger bedömningen på skriftlig planering och muntliga motiveringar. Yrkesproven kan kompletteras med skriftliga utredningar och samtal.

En av bedömarna bör vara sakkunnig inom föreningsverksamhet. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

16 § Handledning och instruktion i motion och idrott samt träning inom föreningsverksamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan planera idrottsinstruktion utgående från kunden.	Examinanden • kan genom intervjuer, observationer eller mätningar ta reda på vilka idrottsvanor och -motiv samt färdigheter den som skall instrueras har • beaktar i samspelet med den som skall instrueras dennes kulturella och individuella bakgrund • beaktar individens och gruppens behov vid planering av idrottsprogram • skapar en öppen och sporrande atmosfär och har ett positivt samspel med den som instrueras • hjälper och handleder den som instrueras att välja en mångsidig idrottsgren och idrottsmiljö • gör upp en skriftlig plan för ett enskilt motions- eller idrottstillfälle och för en längre tidsperiod.
Examinanden tar ansvar för sitt arbete som idrottsinstruktör.	Examinanden • beaktar och respekterar olikheterna mellan individer och grupper samt deras integritet när han eller hon planerar, genomför, bedömer eller utvecklar idrott och motion • stöder individens och gruppens självkänsla med hjälp av motion och idrott och kan beakta detta när aktiviteterna planeras, genomförs, bedöms och utvecklas • föregår med gott exempel i instruktions-situationer • iakttar de anvisningar och bestämmelser om tystnadsplikt samt de yrkesetiska principer som arbetet kräver

	• identifierar sitt eget yrkesmässiga kunnande och handlar inom ramen för det • identifierar sina värderingar och deras betydelse i den egna verksamheten.
Examinanden kan ge instruktion i grundläggande idrottsgrenar och prestationstekniker på ett tryggt, ändamålsenligt och mångsidigt sätt.	Examinanden • känner till och kan använda olika instruktionsmetoder mångsidigt och ändamålsenligt • behärskar verbal och icke-verbal kommunikation vid instruktionstillfällena • kan ge individen och gruppen respons på ett ändamålsenligt sätt och med olika metoder • kan differentiera motionsformerna med hänsyn till individens och gruppens behov.
Examinanden känner till de allmänna principerna för inläring och undervisning.	Examinanden • kan motivera den valda instruktionsmetoden ur inlärnings- och undervisningssynvinkel och tillämpa den i olika instruktionssituationer • kan i instruktionssituationer handla resultatrikt med hänsyn till de uppställda målen.
Examinanden har tillräcklig förmåga att växelverka.	Examinanden • lyssnar på dem som instrueras och beaktar deras behov och önskemål • kan instruera på ett sporrande, objektivt och rättvist sätt.
Examinanden utvecklar sin yrkesskicklighet inom idrottsinstruktion.	Examinanden • kan beskriva vilka värderingar och vilken människosyn som den egna verksamheten bygger på • kan identifiera sin egen inlärningsstil • kan samla in, ta emot och utnyttja respons i sitt arbete • kan analysera sitt eget arbete • kan skaffa mer information om idrottsinstruktion och utnyttja den i sitt arbete • följer utvecklingen inom den egna branschen och kan utnyttja nätverket av sakkunniga inom branschen.

Examinanden behärskar grunderna i instruktion och träning.	Examinanden • är förtrogen med hur program för instruktion och träning görs upp med beaktande av de pedagogiska behov och inlärningsförutsättningar som barn i olika åldrar har • känner till de olika stadierna i den motoriska utvecklingen hos barn och ungdomar • förstår hur viktigt det är att vara mångsidig när det gäller att utveckla färdigheter i olika grenar • förstår betydelsen av träningens stödfunktioner som en del av träningen (t.ex. föda, muskelbalans, muskelvård och hälsovård) • känner till bestämmelserna om antidoping i den utsträckning som arbetet kräver • känner till grunderna för inläring av en färdighet • förstår betydelsen av testning som en del av instruktions- och träningsverksamheten • kan utveckla idrottarens livskompetens.
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Idrottsinstruktion bedöms utgående från praktiskt arbete, skriftlig planering samt andra skriftliga arbeten och muntliga motiveringar. Yrkesprovet kan t.ex. bestå av en enskild instruktionssituation och av en instruktionshelhet som sträcker sig över en längre tidsperiod. I yrkesprovet ingår en arbetsplan som bedöms före instruktionstillfället. Vid valet av bedömare säkerställs att dessa har erfarenhet av idrottsinstruktion. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

17 § Företagsamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden förstår vad företagsamhet och självständig yrkesutövning förutsätter av honom och kan bedöma sina företagarfärdigheter	Examinanden • kan kritiskt bedöma sina företagarfärdigheter samt identifiera sina egna starka och svaga sidor som företagare • sköter om sin hälsa och sitt välbefinnande och kan göra upp en utvecklingsplan för sig själv som företagare • planerar och behärskar sin tidsanvändning
Examinanden förstår vilken betydelse en affärs- och en serviceidé har och kan	Examinanden • kan beskriva sin affärs- eller serviceidé

utveckla och bedöma olika affärs- och serviceideer.	samt skissa upp sin verksamhetsmiljö • kan bedöma styrkan, svagheter och hot och möjligheter i sin verksamhetsmiljö • förstår betydelsen av lönsamhet och kundfokuseringen i sin företagsverksamhet och beaktar dem vid planering och produktutvecklingen i sitt företag
Examinanden känner till basegenskaperna hos olika företagsformer samt vet hur ansvaret fördelas i olika företagsformer	Examinanden • kan välmotiverat bedöma olika företagsformer och hur de beskattas • känner till de mest väsentliga skedena vid grundandet av företag och de dokument samt lagstadgade anmälningar som hänförs till dem och kan göra upp dem tillsammans med experter
Examinanden är insatt i kostnadsberäkning och budgetering	Examinanden • kan skilja på rörliga och fasta kostnader och kan göra upp en budget • känner de vanligaste basbegreppen och – principerna inom bokföring och bokslut. • känner till praxis gällande löneutbetalning och beskattning
Examinanden känner till olika finansieringskällor inom företagsverksamhet och kan bedöma företagets finansieringsbehov	Examinanden • förstår betydelsen av lönsamhet, soliditet och likviditet för företagets ekonomiska situation • kan göra upp en lönsamhetskalkyl och finansieringsplan
Examinanden förstår betydelsen av marknadsföring och kundfokusering	Examinanden • kan göra upp en marknadsföringsplan • kan utnyttja marknadsföringens medel • kan beakta alla delområden inom marknadsföringskommunikation • kan fungera utgående från kundernas behov och samla in och utnyttja kundrespons.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten påvisas genom skriftliga dokument och diskussioner där det centrala bedömningsmaterialet består av en skriftlig affärsverksamhetsplan. För den som avlägger examensdelen Företagsamhet uppgörs utgående från utkastet till företagsidé en individuell plan för avläggande av fristående examen, i vilken definieras de preciserade examensdokumenten och deras omfattning samt de nödvändiga utvecklings- och utvärderingsdiskussionerna och deras tidpunkt. Av bedömnarna bör åtminstone en vara expert på företagsverksamhet.

Om examinanden avlagt yrkesexamen eller specialyrkesexamen för företagare eller någon examensdel inom en annan yrkes- eller specialyrkesexamen som berör företagsamhet eller företagsverksamhet beaktas detta i tillämpliga delar då den personliga tillämpningen görs.

18 § Ingående kännedom om föreningsverksamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan forma sin egen syn på ledarskap.	Examinanden • förstår grunderna för ledarskap och för att vara ledare • förstår vilken betydelse de egna värderingarna och den egna människosynen har för sitt ledarskap • behärskar självvärdering som ett redskap för sin egen uppgift som ledare • kan göra upp en egen plan för att utveckla sin ledarförmåga.
Examinanden behärskar ledning och planering av verksamheten i en organisation samt har grundkunskaper i ledning av människor.	Examinanden • lägger märke till väsentliga förändringar i verksamhetsmiljön och kan utvärdera nuläget i en organisation • förstår begreppen för strategisk ledning • utvecklar sitt eget strategiska tänkande och utformar framtiden för sin förening • känner till begreppen för strategisk planering • kan utvärdera processen för strategisk planering • kan vara motiverande i ledningen av föreningens frivilliga aktörer • behärskar teamwork • känner till grunderna i föreningsekonomi och kan för sin del främja ekonomisk och resultatrik verksamhet • förstår betydelsen av utvecklingssamtal inom personalledning.
Examinanden behärskar särdragen i föreningsverksamhet.	Examinanden • är förtrogen med dragen i föreningsverksamhetens utveckling inom sin egen bransch och förstår deras betydelse för den egna föreningens verksamhet • kan lägga upp en plan för personalhan-

	tering med arbetsbeskrivningar, rekrytering, avlöning och utbildningsplan, utvecklingssamtal och belöningar • är väl förtrogen med föreningslagen och kan handla i enlighet med den • behärskar mötesteknik • kan fungera som arbetsplatshandledare inom föreningsverksamhet • behärskar avtals-, försäkrings-, beskattnings-, överförings- och arbetsgivarpraxis samt -lagstiftning och kan vägleda föreningens aktiva medlemmar i dessa frågor.
Examinanden känner till informationsmetoderna och metoderna för kommunikation och samspel.	Examinanden • utvecklar sin förmåga att uppträda • behärskar kommunikation i olika arbets-situationer • behärskar metoderna för intern information inom föreningen • behärskar föreningens externa information • förstår betydelsen av en fungerande föreningsimage och av kommunikation som bygger på föreställningar som en del av god idrottsföreningsverksamhet.
Examinanden har kännedom om de allmänna pedagogiska kraven inom föreningsverksamhet.	Examinanden • känner till och stöder principerna för hållbar utveckling i föreningsverksamhet • behärskar grunderna för hälsofostran och uppfostran och kan tillämpa dem i sitt arbete • känner till principerna för jämställdhet och fostran till internationalism.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Ingående kännedom om föreningsverksamhet skall bedömas i autentiska arbetssituationer. Yrkesskickligheten bedöms utgående från praktiska arbetsuppgifter, skriftliga planer och andra skriftliga arbeten, instruktionsverksamhet i praktiken och muntliga motiveringar. Ett yrkesprov kan t.ex. bestå av att ordna en kurs för föreningens tränare som en del av en verksamhet som pågår under en längre period. En av bedömarna skall vara sakkunnig inom föreningsarbete. Som hjälpmedel vid bedömningen kan självvärdering och gruppbedömning användas.

Värdegrund för yrkesexamen i idrott och beskrivning av arbetet

Idrottsbranschens uppgift är att på ett helhetsbetonat sätt främja befolkningens välbefinnande genom rekreation och upplevelser samt att upprätthålla funktionsförmågan och förmågan att orka i arbetet och verka för gemenskap. Med hjälp av idrottstjänster vägleds människor till en motionsinriktad och hälsofrämjande livsstil.

Förändringen i samhället och befolkningsstrukturen är en utmaning för idrottsbranschen. Förändringarna i livsföring och motionsvanor orsakar både nya krav och möjligheter för yrkesfolk inom idrotten. Internationaliseringen för med sig nya drag i verksamheten, nya kunder och krav på språkkunskaper och insikter i kulturella frågor.

I yrkesexamen för idrott betonas att individen och olikheter skall accepteras och respekteras, ett sunt självförtroende utvecklas samt vikten av etisk reflektion. En person som avlagt examen visar i sin verksamhet ansvar, inre företagsamhet, säkerhet samt kompetens och ett ständigt utvecklande av det egna kunnandet. Den som avlagt examen beaktar också kraven på hållbar utveckling.

De som avlagt yrkesexamen i idrott är verksamma inom idrotts- och fritidsorganisationer, sammanslutningar och företag i social- och hälsovårdsbranschen, som anställda hos olika organisationer, i olika projekt inom ungdoms- och föreningsverksamhet samt som självständiga företagare. De som avlagt yrkesexamen i idrott deltar i anordnandet av idrottstjänster i olika sammanhang.

I den yrkesmässiga kompetensen betonas ingående kännedom om verksamhetsmiljön, mångsidig kompetens i trygg och hälsofrämjande motion och idrott, idrottsinstruktion samt företagsamhet. Idrottsinstruktion och rådgivning inom idrotten kräver förmåga till samspel, kommunikation och samarbete samt ett etiskt hållbart tillvägagångssätt.

Inriktningen instruktion i idrott och motion för vuxna

Vuxenidrottens uppgift är att främja motion och idrott som livsstil för den vuxna befolkningen, skapa förutsättningar för vardagsmotion, främja självständig träning och fysisk aktivitet samt erbjuda mångsidig instruktion för olika motionsformer.

Förändringen i befolkningens åldersstruktur och en bibehållen arbets- och funktionsförmåga hos personer i arbetsför ålder och hos äldre är utmaningar för motions- och idrottsbranschen. Förändringarna i livsföring och motionsvanor orsakar både nya krav och möjligheter för yrkesfolk i idrottsbranschen.

Personer som avlagt examen med inriktningen idrott och motion för vuxna är verksamma inom sammanslutningar och företag med idrotts- och fritidsverksamhet, sammanslutningar och företag i social- och hälsovårdsbranschen, som anställda hos olika organisationer, i olika projekt med anknytning till vuxenidrott samt som självständiga företagare.

Personer som avlagt yrkesexamen i idrott och motion för vuxna deltar i att anordna idrottstjänster för den vuxna befolkningen i olika sammanhang.

I yrkeskompetensen betonas mångsidiga kunskaper i både trygg och hälsofrämjande motion och idrott, ingående kännedom om den miljö där vi rör oss och verkar, idrott och motion för vuxna och företagsamhet. Kännedom om idrott och motion för vuxna kräver förmåga till samspel, kommunikation och samarbete, ett etiskt hållbart tillvägagångssätt samt övergripande kunskaper om motion och idrott för personer i arbetsför ålder och äldre samt om anpassad instruktion i vuxenidrott.

Inriktningen motion och idrott för barn

Personer som arbetar med instruktionsuppgifter inom motion och idrott för barn är sakkunniga inom motion och idrott för barn. Typiska arbetsplatser är daghem och annan dagvårdsverksamhet, t.ex. familjedagvården, lekparken och invånarparker, eftisenheter för skolbarn samt idrottsföreningar.

Den som avlagt examen kan planera, genomföra och utvärdera barnidrott, som beaktar barnets utveckling som helhet och barnets individualitet.

Han eller hon kan planera, genomföra och bedöma organiserade idrottspass som främjar barnets kroppskännedom och inläringen av basfärdigheterna. Han eller hon är van att observera barns idrottsfärdigheter och kan planera motion och idrott enligt barnets utvecklingsnivå. Han eller hon kan i sitt arbete skilja på idrottsinstruktion och stöd för idrottande på egen hand.

Han eller hon kan samarbeta med andra som arbetar med barn och kan utnyttja lämpliga idrottstjänster för barnen inom sitt område samt tjänster som tillhandahålls av organisationer som främjar barnidrott.

Den som leder motion och idrott för barn känner sitt ansvar för såväl planering och genomförande. Han eller hon bemöter de barn som deltar i den ledda idrotten jämlikt och med respekt. Han eller hon behärskar idrottsinstruktion för barn som behöver särskild vård och fostran samt barn som hör till olika handikapp-, språk- och kulturgrupper som en del av sitt arbete. Arbetet kräver att den som utför det kan hantera redskap och utrustning samt beakta miljö- och säkerhetsfrågor i all verksamhet.

Inriktningen idrotts- och programtjänster

En yrkesutövare med idrotts- och programtjänster som inriktning arbetar vid natur- eller friluftslivscentra, skidcentra och motsvarande organisationer som anställd, företagare eller självständig yrkesutövare.

Han eller hon planerar, marknadsför och genomför tjänster utgående från målgruppens behov. Idrotts- och programtjänsterna är självständiga eller ledda verksamheter för kunder som pågår året om. Undervisning i idrott är av central betydelse i yrket. Den som har avlagt examen kan producera tjänster när ett evenemang anordnas för allmänheten samt kan genomföra projekt inom idrottsturism samt temaguidning.

Arbetet i idrotts- och programtjänstbranschen kräver kännedom om konsumentskyddslagstiftningen och ansvar i anslutning till avtal. Den som arbetar i branschen behärskar och kan utnyttja särdrag, organisationer och strukturer i anslutning till näringsstrukturen i Finland och i synnerhet i det egna verksamhetsområdet.

I sin verksamhet utgår han eller hon från kunden och kan på ett flexibelt sätt möta nya slags utmaningar. Han eller hon behärskar grunderna för individuellt försäljningsarbete och företagsamhet. Som anställd kan han eller hon handla enligt principen för inre företagsamhet. Den som arbetar i idrotts- och programtjänstbranschen kan använda de språk han eller hon behöver i sitt arbete och utnyttja datatekniken. Arbetet kräver förmåga att hantera redskap och utrustning i samband med den egna produktionen av tjänster samt förmåga att beakta miljö- och säkerhetsfrågor i all verksamhet, i synnerhet i naturen under olika årstider.

En yrkesutövare i idrotts- och programtjänstbranschen klarar också av överraskande situationer och kan samarbeta socialt med olika kunder och ge dem positiva upplevelser. Han eller hon uppträder artigt, förtroendeingivande, tolerant och initiativrikt. Han eller hon förstår estetiska synpunkter och beaktar dem också i sitt yttre och i sin verksamhet.

Inriktningen föreningsverksamhet

En yrkesutövare som valt detta inriktningsalternativ arbetar med ledning, planering och utbildning samt instruktion och träning inom olika individuella grenar och laggrenar. Arbetet sker i anställning hos en sport- och idrottsförening, som företagare i idrottsbranschen, i ett grenförbund, en organisation eller kommunen.

I och med att föreningsverksamheten förändrats har det vid sidan om frivilligarbetet uppstått yrkesutövare i idrottsbranschen som kan leda föreningarnas operativa verksamhet i framtida utmaningar och förändringar. Föreningarna bygger upp sin verksamhet så att den blir allt mer kundcentrerad: Medverkan ökar meningen och värdet i individens liv. Sport-, motions- och idrottsverksamhet värdesätts enligt resultat och kvalitet. Ledningen och rekryteringen av frivilliga kräver engagemang.

Den som leder föreningsverksamhet skall utgå från ett etiskt hållbart tillvägagångssätt. I detta betonas individens psykiska mognad, vikten av att utveckla sin sociala förmåga och främja en idrottsinriktad livsföring. Målet är att väcka ett bestående intresse för idrott genom att utveckla en mångsidig idrott och kunskaper i olika grenar. Arbetet inbegriper både amatöridrott och målinriktad tävlingsidrott. En del av yrkesskickligheten är att säkerställa föreningsverksamhetens kvalitet och utvärdera dess utveckling.

I yrkeskompetensen betonas vikten av att utvecklas som människa och vikten av ledarskap, kvalitetsmedvetande i föreningsverksamhet och frivilligarbete, projektarbete och instruktion på arbetsplatser, kommunikations- och interaktionsförmåga samt en helhetsbild av de olika skedena i instruktions – och träningsprocesser.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/biblioteket
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
kirjasto@oph.fi
www.utbildningsstyrelsen.fi